

Dr. IZTOK SIMONITI

Benedetto Conforti: *Mednarodno pravo*; prevedel Marjan Sedmak. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede (zbirka *Mednarodni odnosi*), 2005.

Prvič imamo v slovenskem jeziku celovit učbenik mednarodnega prava. To je pomembno. Najprej zato, ker vsebuje vse potrebno za razumevanje osnov tako žive in vedno obsežnejše materije, in potem zato, ker bomo morali kot mlada država v lastnem jeziku ustvariti – napisati ali prevesti – temeljna dela z drugih področij mednarodnega prava: vojnega, kazenskega, diplomatsko-konzularnega, pomorskega, transportnega, pogodbenega prava, prava mednarodnih organizacij, zgodovine mednarodnega prava itd. To delajo s skupnimi močmi država, univerze, akademije in gospodarstvo, vendar šele takrat, ko za to začutijo potrebo, in nič prej. Zanesenjaštvo posameznikov, ki so delali na izdaji tega odličnega učbenika, naj bo razumljeno predvsem kot spodbuda za izdajo novih – običnih in specialnih – učbenikov in monografij s tega področja.

Confortijev učbenik je najbolj razširjen v Italiji, doživel je šest izdaj in številne ponatise. Prva izdaja je iz leta 1974 in ta iz leta 2002. Kot akademski učitelj v Italiji in svetu ter sodnik Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu je učbenik oblikoval, dopolnjeval in izboljševal tri desetletja. Tako nastajajo dobri učbeniki. Napisan je v duhu italijanske tradicije, oprte na rimsko pravo, ki je od Alberica Gentilija (1552–1608) naprej vsako stoletje dala imena, mimo katerih ne more nobena zgodovina mednarodnega prava.

Conforti poudarja, da mednarodno pravo sledi spremembam v mednarodni skupnosti in jih tudi ustvarja. V mednarodni skupnosti, ki je vedno bolj zapletena, je vedno več subjektov mednarodnega prava in mednarodnih odnosov. Vendar sprememb v mednarodni skupnosti ne smemo mešati s spremembami v mednarodnem pravu. Spremembe mednarodne ureditve – konec

bipolarizma (1945–1990), razpad Sovjetske zveze, Jugoslavije, Češkoslovaške ter nastanek ali demokratizacija številnih držav – niso povzročile revolucionarnih sprememb v nastajanju pravnih norm in njihovih vsebin.

Posebna vrednost učbenika je za nas v tem, da vsebuje vse bistvene mednarodnopravne vidike geopolitičnih sprememb zadnjih desetletij v Evropi in svetu: vprašanja razpada, odcepitve, priključitve, združitve in priznanja držav; delitve aktive in pasive med novonastalimi državami; vprašanja diskontinuitete in sukcesije v pogodbah v primeru spremembe oblasti na nekem ozemlju in vzrokov za veljavnost in neveljavnosti mednarodnih sporazumov; načela *uti possidetis*, *tabula rasa*, *rebus sic stantibus*, *pacta sunt servanda* in *consuetudo est servanda*. Avtor obravnava pravo morja, polarnih območij, zračnega in vesoljskega prostora. Zaradi rasti nasilja v mednarodni skupnosti in pomena človeškega dostojanstva vseh ljudi sveta so pomembna poglavja o eroziji t. i. izključne pristojnosti države v zvezi s človekovimi pravicami, o pregonu in kaznovanju za mednarodne zločine, o mučenjih in terorizmu. Glede razsodniške in posredniške vloge mednarodnega prava avtor posebno pozornost namenja tudi sodnim in diplomatskim sredstvom za mirno reševanje mednarodnih sporov.

Učbenik je pisan v tradiciji, ki se zaveda rastoče potrebe po združevanju mednarodnopravnih in mednarodnih družboslovnih znanj. Upravljanje mednarodne skupnosti zahteva interdisciplinarnost, kar pomeni, da bodo morali odločevalci za reševanje problemov povezati argumentativno moč vseh teoretičnih in praktičnih disciplin ter oblikovati politike za reševanje problemov človeštva in sveta, ki so predvsem posledica dejavnosti človeka. Brišejo ali tudi rahljajo se meje med notranjim in zunanjim pravom, med nacionalnim in nadnacionalnim (npr. evropskim pravom) ter mednacionalnim pravom; na mednarodnem prizorišču je vedno več tistih, ki vplivajo na mednarodne odnose, bodisi, da so, bodisi, da niso subjekti po mednarodnem pravu.

Conforti sicer spada med t. i. klasične akademske in praktične mislece, ki razumejo dialektiko mednarodne skupnosti in njene potrebe z mednarodnopravnega zornega kota. Zato zanj najpomembnejša funkcija mednarodnega prava ostaja v prihodnosti ista kot doslej, to je urejanje odnosov med subjekti mednarodnega prava zaradi zagotavljanja svetovnega miru in razvoja v najširšem smislu. V tem smislu je mednarodno pravo tisti skupek pravnih norm, s katerimi se subjekti zavezujejo uporabiti instrumente, predvidene za odstranjevanje vsega, kar ogroža mednarodno varnost, ki je lahko samo kolektivna varnost. Mednarodno pravo je torej v najširšem smislu skupek norm, ki zagotavljajo kolektivno varnost celotnega človeštva na planetu Zemlja ter v kratkem tudi v vesolju. Mednarodno pravo se iz prava skupnosti držav postopno spreminja v pravo mednarodne skupnosti. To skupnost ogrožajo: gospodarske in socialne nevarnosti, skupaj z revščino, nalezljivimi boleznimi in degradacijo okolja; meddržavni konflikti; notranji konflikti z državljansko vojno, genocidom in drugimi večjimi zločini; jedrsko, kemično in biološko orožje; terorizem

in mednarodni kriminal. Narava sedanjih in pričakovanih problemov je taka, da bo mednarodno pravo moralo *ipso facto* postati pravo trajnostnega razvoja za vse človeštvo in naravo. To je pravo, ki bo vzpostavilo sistem mednarodnega sodelovanja vseh delovalcev na mednarodnem prizorišču, izostrilo njihovo odgovornost in določilo sankcije ter mehanizme za reševanje vedno zapletenejših problemov. Upravljanje mednarodne skupnosti *de lege ferenda* zahteva poglobljanje klasične interdisciplinarnosti, kar pomeni, da je sodelovanje držav, mednarodnih organizacij, vseh vrst civilne družbe in posameznikov nujno za preživetje človeške civilizacije.

Ker je to prvi celovit učbenik s tega področja, se je bilo potrebno spopasti tudi s problemom slovenske terminologije, ki jo je bilo treba uskladiti in pri tem upoštevati celotno snov v učbeniku. Kljub pomembnim prizadevanjem slovenskih mednarodnih pravnikov v zadnjih šestih desetletjih še nismo dosegli terminološke trdnosti, jasnosti in doslednosti. Naj ponovim, da bo to mogoče doseči z novimi temeljnimi deli v slovenskem jeziku – prevedenimi ali izvirnimi. Temu se morata posvetiti sedanja in prihodnja generacija. Ta prevod ponuja tudi nekatere terminološke novosti. Priznanje gre prevajalcu Marjanu Sedmaku, pravniku in prevajalcu številnih strokovnih in znanstvenih del iz italijanščine, nemščine in angleščine. Za prevajanje temeljnih del je poleg strokovnega znanja potrebna tudi visoka osebna kultura.